

Suomen teatteriohjaajat ja dramaturgit ry (STOD)

www.teme.fi/stod

Vuosikertomus 2022

TOIMINNAN PAINOPISTEET

Korona vaikutti yhä vierailevien ohjaajien ja dramaturgien työllisyyteen vuonna 2022. Teatterit olivat edelleen varovaisia sopimusneuvotteluiden kanssa ja huoli toimeentulosta ja tulevaisuudesta oli suuri. Vuosina 2020-2021 koronarajoitusten takia töitä peruttiin ja siirrettiin.

STOD on toiminut valtakunnallisena ammatti- ja kulttuurijärjestönä vuodesta 1968. Tehtävänä on valvoa jäsenistön etuja, tehdä kulttuuripolitiikkaa ja toimia teatteritaiteen kehittämiseksi. Näiden päämäärien saavuttamiseksi STOD teki yhteistyötä Teatteri- ja mediatyöntekijöiden liiton (Teme) ja sen jäsenjärjestöjen kanssa. STOD on Temen jäsen ja Teme on SAK:n jäsen. Jäsenyys on tärkeä yhteiskuntavaikuttamisen kanava.

Toimintasuunnitelmassa toiminnan painopisteiksi määriteltiin vuonna 2022:

1. Teatteriohjaajien ja dramaturgien edunvalvonta
2. Kulttuuripolitiikka
3. Koulutuspolitiikka
4. Kansainvälinen yhteistyö
5. Viestintä

Painopisteiden mukaisia toimia avataan omissa luvussa.

JÄSENISTÖ

Toimintavuoden lopussa jäseniä oli 385. Heistä opiskelijoita oli 22 ja eläkeläisiä 116. Ohjaajia jäsenistä on 266 ja dramaturgeja 90. Jäsenistä 80 - 90 % on freelancereita eli vierailijoita määräaikaissa työsuhteissa. Naisia on 205 eli 53 % jäsenistöstä.

Kunniajäseniä ovat STOD:n entiset puheenjohtajat Antti-Einari Halonen, Atro Kahiluoto, Jorma Kairimo, Kaisa Korhonen, Heikki Mäkelä ja Jotaarkka Pennanen.

Teme maksaa ja lähettää Suomen Pakolaisavusta onnittelukortin kaikille 50 vuotta täyttävälle jäsenille. Onnittelukortti sisältää 10 aapiskukkoa pakolaislapsille.

EDUNVALVONTA

Teme määrittelee TES-tavoitteet yhdessä jäsenjärjestöjen kanssa. Jäsenneuvontaa hoitavat Temen työsuhteasiantuntijat.

Teatterialan työehtosopimus oli voimassa 28.2.2022 asti. Uusi sopimus neuvoteltiin alkuvuonna 2022 ja sopimuskaudeksi sovittiin 1.3.2022 - 28.2.2024. Palkankorotukset vuonna 2022 muodostuivat 1,5 prosentin yleiskorotuksesta 1.5.2022 sekä 0,5 prosentin paikallisesta erästä

1.9.2022. Vieraileva dramaturgi saatiin vihdoin TES:n vierailijaliitteeseen. Vierailevan dramaturgin sopimusta on koitettu saada sovittua 1990-luvulta asti.

Teme-sopimus Yleisradion kanssa koskee Ylen omatuotannoissa draamaa tekeviä freelancer-ohjaajia, -lavastajia, -pukusuunnittelijoita, -koreografeja ja -tanssijoita. Sopimus oli voimassa toimintavuoden.

STODilla on palkkasuositus verkkosivuillaan teme.fi/stod ohjaajille ja dramaturgeille. Siinä todetaan mm:

Sinä olet köyhempi kuin teatteri. Työpanoksesi myyminen halvalla heikentää kollegoiden asemaa vastaavissa tilanteissa. Arvota työsi riittävän korkealle, olet ammattilainen.

VOS-teattereissa maisterin tutkinnon suorittaneen ohjaajan ja dramaturgin kuukausipalkan tulisi olla vähintään 3 300,-. Mikäli tutkintoa ei ole, lähtöpalkan tulisi olla vähintään 2 700,-.

Teatteriohjaajien tasa-arvo ja työllistyminen

STOD on tehnyt ohjaajaselvitystä vuodesta 2014 ja jatkaa työtä vuosittain. Selvityksessä tilastoidaan ohjaajien sukupuolijakauma ja pätevyys VOS-teattereissa. Selvitystä on aiempina vuosina tehnyt Alma Lehmuskallio ja työtä jatkaa Ella Kähärä.

Vuoden 2022 tiedot kerätään kevään aikana ja viestitään jäsenistölle.

Uusia ensi-iltoja oli yhteensä vuonna 2021 171; 2020 218; 2019 236; 2018 252; 2017 250; 2016 264; 2015 253; 2014 243.

Päteviä ohjaajia oli vuonna 2021 81 %; 2020 78 %; 2019 80 %; 2018 75 %; 2017 73%; 2016 65%; 2015 65%; 2014 67%.

Ei-päteviä oli vuonna 2021 15 %; 2020 15 %; 2019 20 %; 2018 25%; 2017 25%; 2016 34%; 2015 35%; 2014 33%.

Miesohjaajia oli vuonna 2021 59 % ; 2020 56 %; 2019 58 %; 2018 59 %; 2017 61 %; 2016 59 %; 2015 60 %; 2014 64 %.

Naisohjaajia oli vuonna 2021 38 %; 2020 46 %; 2019 43 %; 2018 41 %; 2017 37 %; 2016 36 %; 2015 38 %; 2014 33%.

Työryhmäohjauksia oli vuonna 2021 3 %; 2020 2 %; 2019 1 %; 2018 1 %; 2017 3 %; 2016 5 %; 2015 0,8 %; 2014 2 %. (Luvut ylittävät 100 %, koska joillakin esityksillä on ollut useita eri ohjaajia.)

Tekijänoikeudet

Suomen teatteriohjaajat ja dramaturgit on yksi Kopioston jäsenjärjestöistä. Kopiosto valvoo toissijaisia oikeuksia, joko valtakirjojen tai lakiin perustuvien sopimuslisenssien perusteella.

Kopioston sopimuksia ovat mm. sopimus merimiespalvelutoimiston kanssa, opetustallennusta koskeva sopimus valtion, YLE:n ja MTV:n kanssa, sopimus Yleisradion kanssa tallennepalvelutoiminnasta, sopimus tallenteiden kirjastokäytöstä sekä edelleen lähettämiseen liittyvät sopimukset. Kopioston kautta tilitetään myös hyvitysmaksun tuotto. Osa hyvitysmaksun tuotosta ohjataan tekijöiden yhteiseen käyttöön AVEKin kautta tuotanto- ja koulutustukena.

Kopiosto maksaa STODin ohjaajajäsenille ns. radiokorvauksia radio-ohjelmista. STOD tekee niistä kyselyn jäsenille vuosittain.

KULTTUURIPOLITIikka JA JÄSENTOIMINTA

Esittävien taiteiden Thalia-juhla järjestetään joka toinen vuosi (vuonna 2021 se peruttiin koronan takia ja seuraavan kerran juhla on 27.3.2023). STOD vuorottelee jakamalla tunnustuspalkinnot ohjauksesta ja dramaturgisesta työstä. Vuonna 2021 on dramaturgian vuoroja 2023 on ohjauksen vuoro. Palkinnot perusteluineen täällä:

<https://www.teme.fi/fi/stod/ohjaaja-ja-dramaturgipalkinto/>

Alan kollegiaalista keskustelukulttuuria kehitetään edelleen jäsentapaamisissa yhteisten teatterikäyntien merkeissä. Jäsentilaisuuksien tavoitteena on tutustua Suomen teatterikenttään, sen erilaisiin teattereihin, ryhmiin ja tekijöihin sekä ohjelmistojen rakentumisprosesseihin. Siksi tilaisuuksien yhteydessä järjestetään keskusteluita ja jokaisen vierailun yhteydessä pyritään saamaan kyseisen teatterin tai ryhmän edustaja kertomaan teatterista ja esityksestä.

Teatteri-iltoihin STOD varasi ja maksoi 10 lippua per esitys. Jäsen maksoi lipusta 5 euroa. Esitysten jälkeen järjestettiin keskustelutilaisuus. Esitykset olivat:

26.3. klo 14 Melleri, Lindfors, Pirinen: Armageddon, Espoon kaupunginteatteri. Emäntänä Minna Nurmelin.

14.4. klo 14 Janisoo, Arikka: Aikuisten esitys, Q-teatteri. Emäntänä Lija Fischer.

3.5 klo 19 Caryl Churchill: Sanantuoja & Surma, Kansallisteatteri. Emäntänä Hanna Ojala.

STOD järjesti **teatterikäynnin Ouluun** 18.-19.11. ja emäntänä toimi Sanna Heikkinen. STOD subventoi matkaa niin, että jäsenet maksoivat itse matkat Ouluun ja STOD maksoi majoituksen Pikisaaren Guesthousessa sekä teatteriliput.

Esityksinä nähtiin 18.11. Heta Haanperän ohjaama *Billy Elliot* ja esityksen jälkeen oli keskustelutilaisuus esityksestä lähiravintolassa.

19.11. jäsenet tapasivat Oulun teatterin dramaturgin Jukka Heinäsen, joka esitteli Oulun teatteria, kertoi työstään sekä Oulun teatterin ohjelmiston rakentamisesta. Päiväesityksenä nähtiin Alma Lehmuskallion ohjaama *En päässyt Juliaksi*. Iltaesityksenä nähtiin Jukka Heinäsen ohjaama *Vanhempainilta*. Esityksen jälkeen järjestettiin keskustelutilaisuus.

Etäkahveja syksyllä järjestettiin 7.11 ja 5.12. Kahveilla vaihdetaan kuulumisia, tutustutaan kollegoihin sekä keskustellaan ajankohtaisista ja esiin nousevista aiheista.

7.11. juteltiin yleisön varovaisuudesta ja korona-ajasta toipumisesta. Taustajuttuna oli Metelin artikkeli markkinoinnista <https://www.teme.fi/fi/meteli/yleison-varovaisuus-haastaa-teatterin-markkinoinnin/>

Aamukahveilla 5.12. keskusteltiin Helsingin kaupunginteatterin ohjelmistosta ja vieraana oli dramaturgit Ari-Pekka Lahti, Henna Piirto ja Sanna Niemeläinen.

STOD järjesti **feministisen työpajan** 23.5. klo 17-20 vallan väärinkäytön tekniikoista. Työpajan vetäjä Malin Gustavsson on sukupuolentutkimuksen maisteri, perustamansa Ekvalita -yrityksen toiminnanjohtaja vuodesta 2008, ja tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusasioiden asiantuntija. Työpaja käsitteli sitä, miten voimme tunnistaa meihin kohdistuvia vallan väärinkäytön tekniikoita ja miten voimme itse välttää niiden käyttämistä työelämässä. Työpaja antaa työkaluja ymmärtää ja jäsentää sukupuolittunutta valtaa, jota voi olla vaikea sanallistaa tai todentaa. Työpajan keskiössä on työkalut kehittämisen ja yhdenvertaisuuden sekä hyvinvoinnin edistämisen kentällä. Osallistujia oli 10.

UNO on Teatteri 2.0:n vuonna 2016 käynnistämä suomalaisen näytelmäkirjallisuuden kehittämishanke. UNO toi yhteen näytelmäkirjailijat ja ammattiteatterit sekä tarjosi yleisölle ja ammattilaisille tilaisuuksia syventyä uuteen suomalaiseen näytelmäkirjallisuuteen. UNO tarjosi lukudraamailla ja monia avoimia webinaareja vuonna 2021. Viimeinen UNO-seminaari oli dramaturgeille: Infotilaisuus ja reflektiotyöskentely dramaturgeille 18.1.2022.

UNO päättyy keväällä 2022. Sitä rahoittivat Koneen säätiö, Suomen Kulttuurirahasto, opetus- ja kulttuuriministeriö ja UNOn verkoston toimijat.

Alexandria Nova oli seitsemän eurooppalaisen ohjauksen koulutusohjelman sekä Brasilian SP Escola de Teatron yhteistyöverkosto, joka pyrki kehittämään ja tutkimaan ohjaajantaidetta ja sen opetusta.

Vuosina 2019-2022 hanke toi ohjauksen opiskelijoita, opettajia ja ammattilaisia yhteen kansainvälisesti. Hankkeen päättyessä vuonna 2022 verkosto julkaisi 13.5. kirjan Looking for Direction - Rethinking Theatre Directing Practices and Pedagogies in the 21st Century. Tässä Suomen julkaisutilaisuudessa keskustelivat ohjaamisesta ja sen opettamisesta neljä kirjan kirjoittajaa: Pauliina Hulkko, Riko Saatsi, Mika Leskinen ja Saana Lavaste.

KANSAINVÄLINEN TOIMINTA

Kansainvälisen Dramaturgiverkoston, Collaboration Across Borders, International Dramaturgy Lab (IDL), kanssa tehtävä yhteistyö on ollut laajaa. Verkoston tavoitteena on tukea dramaturgien kansainvälistä verkostoitumista ja yhteistyötä. Hankkeen aktiivi Suomessa on STODin hallituksen jäsen David Robertson. IDL-tilaisuuksia ei toimintavuonna ollut.

Pohjoismaista yhteistyötä tehdään Nordisk Sceninstruktörrådetin (NSIR:n) kautta. NSIR-tapaaminen oli Kööpenhaminassa 10. – 11.6. ja siellä STODia edusti Piia Peltola. Kukin Pohjoismaa antaa kirjallisen maaraportin ajankohtaisaiheista. Lene Skytt

(Tanskan ohjaajaliito) ehdotti että jatkossa maaraaporttien sijaan kukin maa esittelee yhden pääteeman ja kertoo liittonsa toiminnasta sen kautta. Seuraava tapaaminen on 2023 Norjassa.

STODin ja Viron teatteriohjaajaliitoilla on yhteistyösopimus, mutta tapaamisia ei järjestetty.

VUOSIKOKOUS, HALLITUS JA EDUSTUKSET

Vuosikokous pidettiin Temen toimistolla 29.5.2022. Kokouksessa valittiin uusi hallitus.

Hallituksen kokoonpano oli 1.1. - 29.5:

Puheenjohtaja Lija Fischer.

Hallituksen jäsenet: Iira Halttunen, Anna-Maria Klintrup, Satu Linnapuomi, Minna Nurmelin, Hanna Ojala, Mikko Rautiainen, David Robertson ja Ville Virkkunen.

Kutsuttuina opiskelijakentän jäseninä hallituksessa olivat Rasmus Arikka ja Jaakko Kiljunen.

Hallituksen kokoonpano 29.5. – 31.12:

Puheenjohtaja Ville Virkkunen.

Hallituksen jäsenet: Iira Halttunen, Satu Linnapuomi, Minna Nurmelin, David Robertson, Joel Härkönen, Sanna Heikkinen, Piia Peltola ja Liila Jokelin.

Kutsuttuina opiskelijakentän edustajina olivat Emma Mattila ja Minna Lund.

Temen toimisto on myös STOD:n toimisto, joka sijaitsee Helsingin keskustassa os. Pieni Roobertinkatu 16. STODin hallituksen yhteyshenkilönä toimii Temessä Anne Saveljeff. Kirjanpitoa ja taloutta hoiti Sanna Wälläri. STOD:ia palvelivat Temen toiminnanjohtaja Karola Baran (alkuvuonna), sijaisena emeritus Raimo Söder (keväänä ja kesällä) sekä Karoliina Huovila (syksyllä). Lisäksi STODia palvelevat jäsensihteeri Tanja Tiukkanen ja työehtoasiantuntijat Sami Hiltunen ja Ava Lainema.

Temen hallituksen jäseninä olivat alkuvuonna puheenjohtaja Lija Fischer ja Anna-Maria Klintrup sekä toukokuusta alkaen puheenjohtaja Ville Virkkunen ja Iira Halttunen.

Teatterijärjestöjen keskusliiton hallituksen jäsenenä toimi alkuvuonna Lija Fischer ja kesäkuusta eteenpäin Ville Virkkunen.

STOD on Centralförbundet för Finlands Svenska Teaterorganisationer r.f Cefiston jäsen ja sen hallitukseen kuului Per Ehrström.

VIESTINTÄ JA TALOUS

STOD:lla on julkinen Facebook-sivu Suomen teatteriohjaajat ja dramaturgit ry sekä Instagram-tili. STOD:lla on verkkosivut os. www.teme.fi/stod

Jäsenet saavat Temen viikkokirjeen keskiviikkoisin ja siihen nostetaan verkkolehti Metelin viikon artikkeli sekä uutisia luovilta aloilta ja työelämästä. STOD lähettää jäsenille tarpeen mukaan omia viestejä ja kutsuja.

STODin talous perustuu jäsenmaksutuottoihin. Temen syysliittokokouksessa vahvistetaan vuosittain jäsenmaksu. Tarkemmat taloustiedot käyvät ilmi STODin tilinpäätöksestä. STOD:n taloutta ja kirjanpitoa hoiti Sanna Wälläri. Tilintarkastajana toimi KHT Lotta Kauppila.

Maaliskuussa 2023

Suomen teatteriohjaajat ja dramaturgi ry:n hallitus